

*praktijk voor
psychosociale therapie*
Lia Charité

Notenboom 6
5682 HZ Best
0499 398302
info@liacharite.nl
www.liacharite.nl

NLD in de puberleeftijd

Ieder mens wandelt tijdens zijn leven door een flink aantal ontwikkelingsfasen heen. Hoe een mens de volgende fase gaat doorlopen is geheel afhankelijk hoe deze de vorige fasen is door gekomen. Is een mens in (een) vorige fase(n) niet voldoende toe gekomen aan de ontwikkeling die bij deze "behoort", blijven steken, dan zie je de mens deze fase(n) uitwerken in volgende fasen. Een peuter pakt van alles van de grond zoals pluisjes en stopt dit vervolgens in zijn / haar mond. Als moeder kun je dit wel verbieden, maar ooit doen zij dit toch en veel hardnekkiger. Als iemand niet goed heeft kunnen puberen zal dit in latere fasen naar buiten komen.

Hoe heeft een jongere tussen het 12e en 16e levensjaar met NLD zijn vorige levensfasen doorlopen? Op de middelbare school ontvang je als docent een leerling met NLD. Is er alleen sprake van NLD of heeft de leerling ook nog andere stoornissen die samen kunnen gaan met NLD? Dit is niet altijd duidelijk. Het gebeurt ook wel dat de ouders van een basisschoolleerling te horen krijgen van een hulpverlener dat hun kind mogelijk NLD heeft. Vervolgens gaat het kind door het leven met een NLD etiket. Belangrijk is dat het kind bij vermoedens van kenmerken van NLD wordt gediagnosticeerd door de juiste deskundige: een neuropsycholoog die gespecialiseerd is in NLD. Zie de diagnose-adressen op mijn site.

Ieder mens met NLD is uniek. Ieder puber / adolescent met NLD is uniek. Er zijn een aantal vragen die een docent op het middelbaar onderwijs zichzelf moet stellen bij een leerling met NLD. Wanneer is er bij de leerling NLD vastgesteld? Hoe is er in het verleden door de omgeving met deze leerling omgegaan? Veel mensen met NLD hebben een lange weg achter zich van afwijzing, niet serieus genomen zijn en pestgedrag. Jarenlange opmerkingen als "je bent dom en raar" maken een kind erg onzeker. Hierdoor zijn zij vaak al zo beschadigd voor zij aan een stuk zelfstandigheid (puberfase) kunnen beginnen. Wat heeft dit gedaan met hun eigenwaarde?

De puberfase op het middelbaar onderwijs start bij kinderen dat zij hun uiterste best doen om in de groep geaccepteerd te willen worden. Kinderen met NLD hebben vaak al zo veel afwijzing achter de rug dat zij zich heel onzeker voelen in een groep. Zij willen graag contact, maar durven niet altijd meer. Kinderen versterken in deze fase ook hun zelfbeeld en gaan bouwen aan de vorming van een eigen identiteit. U begrijpt wel dat hier de hete angel zit. Op de middelbare school wordt er regelmatig in groepjes gewerkt. Daar zij vaak wat onzeker over komen blijven zij over als er in tweetallen gewerkt moet worden. Zij blijven hangen aan bijvoorbeeld een leerling die

niet geliefd is om een bepaalde reden. Een betweter, iemand die er met zijn pet naar gooit. Houd er als docent oog op dat de leerling met NLD ook regelmatig met een andere leerling kan oefenen. Meepraten in een groep willen zij graag. Zij vinden niet altijd aansluiting, omdat zij veel letterlijk nemen en grapjes niet altijd begrijpen. Er zijn volwassenen met NLD die ik ken die zich het aanleren van bijvoorbeeld grapjes aardig eigen hebben gemaakt.

Kinderen rond de puberleeftijd krijgen interesse in het andere geslacht. Hoe verloopt dit bij jongeren met NLD? Door onzekerheid, een laag zelfbeeld en weinig eigenwaarde zal een puber geen stap in die richting wagen. Vrienden en / of vriendinnen krijgen liefdesverdriet en ... zij blijven achter. Ooit heb ik een adolescent met NLD gekend die soapseries keek en hier veel van heeft opgestoken. Dit was voor deze adolescent een manier om te leren begrijpen hoe het tussen relaties kan werken. Een hele slimme manier overigens. Deze adolescent begreep er onder de hand meer van dan leeftijdgenoten met liefdesverdriet.

Leerlingen met NLD hebben moeite met het uitvoeren van executieve functies: organiseren, plannen, achteraf kijken hoe het werk is verlopen, anticiperen, hoe het werk tot nu toe staat, hoe het verder moet met het werk. Eén van de belangrijkste executieve functies waar mensen met NLD moeite mee hebben om deze goed te kunnen uitvoeren is het overschakelen van A naar B. Als zij aan het werk zijn kom dan niet tussendoor met een andere vraag. Voor mensen met een informatieverwerkingsstoornis is dit funest. Laat hen eerst hun opdracht afmaken. Kijk ook uit bij uitleg om van het ene onderwerp uit het ene boek even snel nog iets anders te laten zien tussendoor op het bord of uit een ander boek.

Deze mensen leren stapsgewijs. Bij een taak of opdracht is het belangrijk dat een taak wordt opgedeeld in kleine stukken. Eerst moet een stuk begrepen en uitgevoerd zijn om aan het volgende stuk te beginnen. Controleer regelmatig of zij de stukken van de opdracht begrepen hebben, zodat zij niet blijven hangen.

Leerlingen met NLD kunnen moeite hebben met het lezen van statistieken, schema's etc. Ook voor het waarnemen van programma's op internet moeten zij veel moeite doen. Door hun visueel-ruimtelijke beperking hebben zij moeite met het waarnemen van informatie. Alle tabellen, schema's en indelingen komen op hen af zonder te zien wat er op het beeldscherm staat. Zet een leerling met NLD recht voor het scherm en laat deze leerling niet meekijken naast een leerling die er recht voor zit.

Wat ik van ouders van kinderen met NLD verneem is dat middelbare scholen niet kunnen omgaan met leerlingen met NLD. Dit betekent dat er dus vaak verkeerd wordt omgegaan met deze leerlingen. Docenten weten niet altijd wat NLD is. Vaak gaan ouders of de mentor dan op zoek naar een stuk begeleiding voor de leerling, maar in de praktijk valt het niet altijd mee om de juiste begeleider hiervoor te vinden. Een juiste begeleider is iemand die die weet wat NLD is, heeft interesse in NLD en kan met deze leerlingen omgaan.

Belangrijk is ook dat een leerling met NLD een steunpunt of vertrouwenspersoon heeft op school om op terug te kunnen vallen, bijvoorbeeld de mentor. Met deze persoon kan de leerling met NLD terugvallen bij angst en onzekerheid, als er iets niet

goed loopt of soms om de week door te spreken. De vertrouwenspersoon kan ook door vragen te stellen er achter komen wat zij moeilijk vinden, waar zij tegenaan lopen, waar zij behoefte aan hebben, wat zij zelf denken nodig te hebben om goed verder te kunnen met de opleiding etc.

Het is jammer dat leerlingen met NLD in het middelbaar onderwijs al snel naar een lager onderwijsniveau afdalen. Zij moeten vaak terug vanwege performante beperkingen, terwijl niet meer worden gestimuleerd op het juiste niveau waarin zij goed zijn.

Leerlingen met NLD leren anders. Stapsgewijs. Is hiervoor plek binnen het middelbaar onderwijs?

Een kind met NLD op het basisonderwijs zal op een gegeven moment een stap gaan maken naar het middelbaar onderwijs. Belangrijk is dat de leerkrachten van het basisonderwijs proberen om de leerlingen te helpen om de achterstand(en) weg te werken bij leervakken waar zij tegenaan zijn gelopen. Dit kan de overgang naar middelbaar onderwijs makkelijker maken en helpen om een goede start te kunnen maken. Een voorbeeld hiervan is het aanleren van spreekwoorden en gezegden. Zo leren zij de wereld om zich heen begrijpen als iemand plots zegt: "dat is mosterd na de maaltijd".